

Global express

Gaur egungo egoera ikasgelan

Kontsumista ni?

1.

1. Zer iradokitzen dizute irudi hauek?

2. Zerk lotzen ditu hirurak? Proposatu izenburu bat hirurentzat.

2. Gabonak badatoz...

Irakurri testua eta erantzun ondorengo galderei:

Gabonak badatoz. Ane, Joan eta beren seme-alaba Itsaso eta Paulok lagun batzuen gonbita jaso dute urtero egiten duten moduan institutuko ikaskide izandakoekin elkartzeko. Bazkaria egingo dute hiriko jatetxe batean. Aparkalekura iritsitakoan, Ane eta Joan Luisekin eta haren bikotekidearekin elkartu dira; Karlos ere ikusi dute, 8 urteko seme bikiak ondoan dituela.

Agurtu ondoren, Karlosek Luisen autoari bota dio begia: XR450 injekzioko azken modeloa da. Egunkariko gehigarrian argazkia ikusi zuenetik kalean ikusi duen lehena da: azkarra eta zabala da, hain zuzen berak beharko lukeena, haurrekin asteburuak igarotzera joateko eta koinatua zein gimnasioko lagunak txunditzeko, hain zuzen oraintxe, Gabonak datozenean.

Jatetxean sartzen azkenak izan dira. Han daude Emilia eta Xabi, eta Enrike eta Paula 14 urteko alaba Nuriarekin.

Emilia eta Ane elkarrekin eseri dira. Aspaldian ez dute elkar ikusi. Emilia bakarrik bizi da, asko bidaiatzen du, eta zaila da berarekin elkartzea. Bazkaldu bitartean, azken oporrak igaro dituen tokia zein ederra den azaldu dio Aneri. Horixe beharko luke Anek atsedean hartzeko. Gainera, oportetatik itzultzen diren guztietan, lagun guztiek euren bidaiez hitz egiten dute, argazkiak erakusten dituzte, eta berak herrira beste inora ez dira joaten oportetan...

Helduak kafea hartzen ari diren bitartean, Itsaso eta Nuria lorategira irten dira. Ez dute berriro gurasoen kontu zaharrak entzuteko gogorik. Gainera, Itsasok bere MP4 berria ekarri du musika entzuteko. Nuriak ikusia zien jada institutuko ikaskide askori: txikia da, kolore askoren artean aukera dezakezu, eta duela hiru hilabete bere urtebetetzean gurasoek oparitu zioten MP3ak baino askoz gaitasun handiagoa du.

Bitartean, Paulo bikiekin jolasean dabil: futboleko azken jokoa duten kotsolak ekarri dituzte. Daniren etxean jolastu zen jolas horretan eskolako lagunekin, baina azkena geratu zen.

3. Istorio horretako protagonistek zer jasaten dute?

4. Zer iruditzen zaizu, neurritz gaineko irudia dela edo eguneroko bizitzari dagokiola?
Zuri ere gertatzen zaizu? Nork edo zerk eragiten du zuregan erosketak egiten dituzunean?

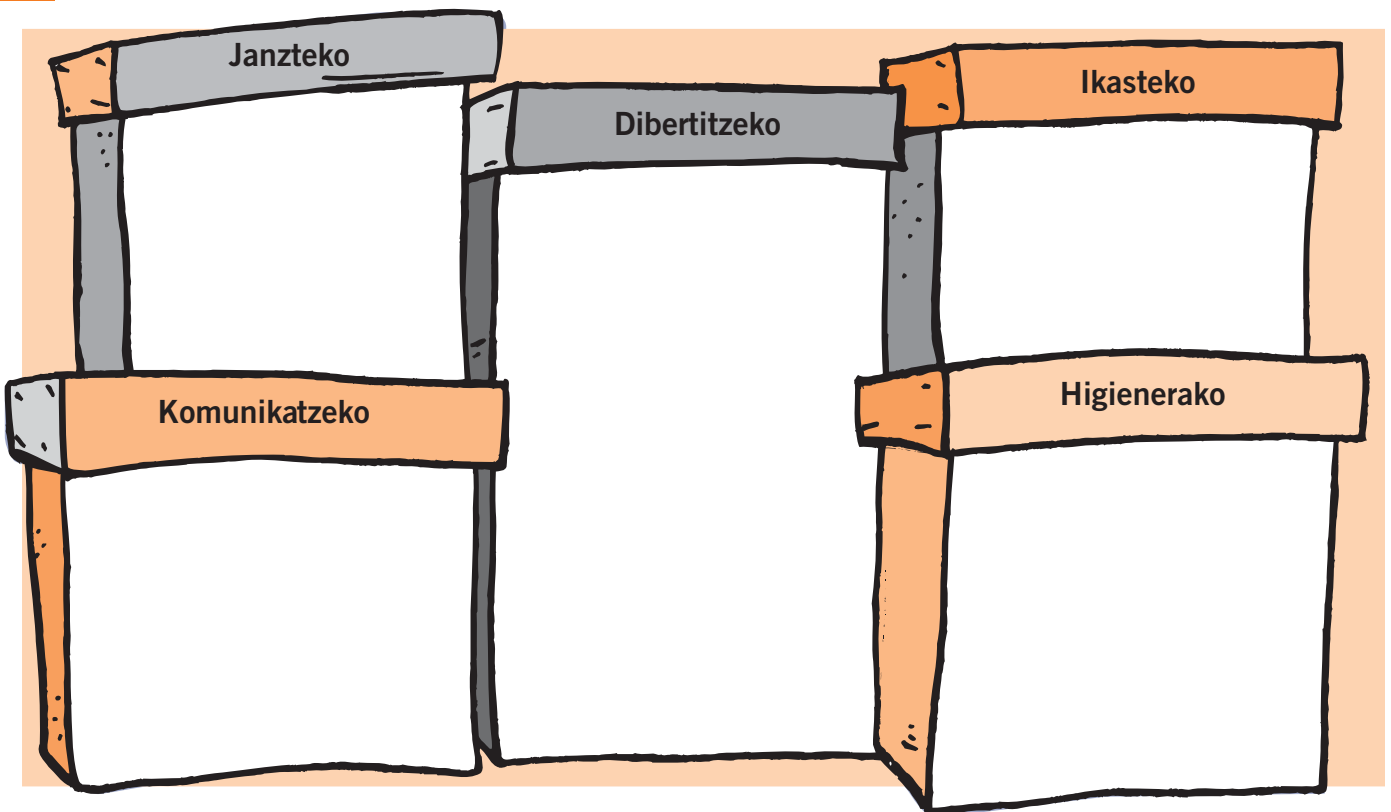
3. Eduki edo ez eduki

Imajina ezazu amak lan egiten duen enpresa beste hiri batera daramatela. Lekualdatzea aukera ona da zure amarentzat, eta guztiak oso pozik zaudete aldaketarekin.

Etxe-aldaketa egiteko garaia da, eta guztia kaxetan sartu behar duzue. Etxe berria txikiagoa denez eta guztia sartzen ez denez, denen artean erabaki duzue gauzen laurden bat bazter utzi beharko duzuela. Egin ezazu dituzun gauza guztien inbentarioa.

5. Egin ezazu gelan duzun guztiaren inbentarioa (altzariak alde batera utzita, horiez etxe-aldaketarako enpresa arduratuko baita), eta bana ezazu kaxatan.

6. Orain, zer botako dugun erabaki behar dugu. Gogoan izan zure gauzen % 25 bazter utzi behar duzula. Zer utziko zenuke? Egin ezazue utziko zenuketen guztiaren zerrenda.
7. Utzi zenitzakeen gauzen zerrenda aztertuta, zein ondorio atera dezakezue?
8. Zein eratako gauzak baztertu dituzue?
9. Zer egingo zenukete sobera dauden gauzekin?

4. Gabon zorionekoak

2006an, Madrilgo Udalak 3,5 milioi euro xahutu zituen (aurreko urtean baino milioi bat euro gehiago “besterik ez”) atmosferara gas kutsatzaileak (3.000 tona CO2 inguru) igorri zituen argiterian. Igorpenak murrizteko Kyotoko protokoloa ez betetzen dagoeneko liderra den herrialdearen beste luxu bat.

■ www.ecologistasenaccion.org

Abenduaren 15etik urtarrilaren 15era urteko paper eta kartoi bolumenaren % 30 baino gehiago sortzen dugu (kaxak, poltsak, opariak biltzeko papera eta abar).

Urte guztian pertsona bakoitzak kilo eta erdi zabor sortzen du egunean (duela 30 urte kilo erdira ez zen iristen), baina Gabonetan bi kilo sortzen ditu. Erdia, jakina, bilgarriak eta paketeak dira.

■ *El País*, 2006ko urtarrilaren 6a

Sasoi honetan ekoiztutako elikagaien % 40 botatzen da, dela merkatuak eskatutako estetika mailara iristen ez direlako, dela hain bolumen handiak banatzean izandako akatsengatik eta antzeko arrazoiengatik.

■ www.ecologistasenaccion.org

10. Gabonak inguruan ditugunean, gure kontsumoak izugarri egiten du gora. Zabor gehiago sortzen dugu, energia gehiago erabiltzen dugu... Bururatzen zaizue berri hauetan aipatutakoez gain bestelako gehiegikeriarik? Iker ezazue zuen herri edo hirian Gabonetan egiten den kontsumo estra zenbatekoa den.

Goi-kosmetikako lurrin bat erosten duzunean, 25 ml *eau de parfum* besterik ez duzu erosten. Likido hori esku-ahurrean eraman ahalko genuke, baina hamar aldiz pisu gehiago duen fantasiatzko flasko batean egoten da. Botila bezain handia den plastikozko tapa du, eta uhin-kartoi babestuta eta kartoi lodizko kaxatxo batean sartuta dago. Kaxa plastikozko film batek estaltzen du, eta estaldura hori paper itsasgarri batez itxita egoten da. Beraz, ontziratze-material desberdinen sei geruza ditu.

Erosten duenak, ordaindu aurretik, opari-paperean biltzeko eskatzen du. Orduan, zentzugabekeriak maila gorena jotzen du: segur aski, zelofan-geruza bat erantsiko diote lehenik, zinta itsasgarriaren zati batzuk gero, begizta bat eta Jai zoriontsuak edo gustatuko zaizulakoan dioen itsasgarri bat, ezinbestean. Azkenik, hamar aldiz bolumen handiagoa eramateko edukiera duen Gabonetako poltsa batean sartuko digute, eta goialdean beste itsasgarri bat erantsiko diote lurrin-dendaren markarekin.

José Luís GALLEGO. “La orgía de los envoltorios” (Bilgarrien orgia). *El País*, 2006ko urtarrilaren 6a.

11. Egin ezazue antzeko deskribapena beste opari batzuekin.

12. Bihurtu testua komiki, eta erakutsi gelakideei.

13. Jarri izenburua irudi horiei. Ondoren, hitz egin gelakideen artean horiei

www.wikipedia.org

www.consumehastamorri.org

5. Elektronika berdea

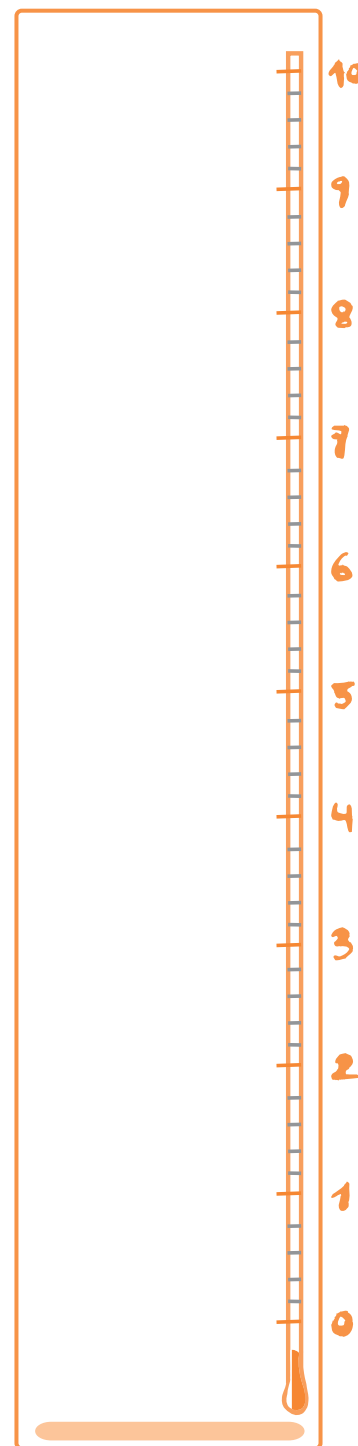
14. Taldean lan eginez, beha ezazue enpresa elektronikoko nagusien jokamolde ekologikoa, Greenpeace-k eman dien puntuazioaren arabera.
15. Kokatu marka bakoitza eta haren puntuazioa termometro ekologikoan, eta hitz egin emaitzaz. Alderatu taulan jasotako datuak Greenpeace-ren txostenaren azken bertsioarekin; hemen kontsulta dezakezue: <http://www.greenpeace.org/raw/content/espana/reports/ranking-verde-de-electronicos-3.pdf> Joerak aldatu dira?

Marka elektronikoko nagusien **TENPERATURA EKOLOGIKOA**

MARKA	PRODUKTUETAN DAUDEN SUBSTANTZIA ARRISKUTSUAK MURRIZTEA (EDO MURRIZTEKO KONPROMISOA) ⁽¹⁾	EUREN PRODUKTUAK BAZTERTU ONDOREN ARDURAZ-BILDU ETA BIRZIKLATZEKO KONPROMISOA ⁽²⁾	PUNTU AZIOA (1etik 10era)
ACER	Material kutsatzaileak 2009 baino lehen ordezkatzeko konpromisoa.	Ez dago informaziorik birziklatzen dituen kopuruei buruz.	5,3
APPLE	Ez du eperik jarri bere produktuetan PVC erabiltzeari uzteko, eta sugar-atzeratzaile bromatuak (BFR) erabiltzeari uzteko konpromisorik ez du hartu.	Birziklatzeko sistemari buruzko informazio eskasa. Kantitateak jakinarazten ditu.	2,6
DELL	Zuhurtzia Printzipioa oso definituta du. Ekoizlearen Erantzukizuna esplizituki babesten du ⁽⁴⁾ . Oraindik ez du PVC eta BFRrik gabeko modelorik.	Mundu mailan bilketa -eta birziklatze-zerbitzuak eskaintzeko asmoa azaldu du, produktua non saldu den kontuan hartu gabe.	7
FUJITSU - SIEMENS	Aspaldi bere Zuhurtzia Printzipioa hobetu zuen, eta Ekoizlearen Ardura babesten zuela adierazi zuen ⁽⁴⁾ . Ez du datarik jarri PVC eta BFR ezabatzeke. BFR gabeko produktuak baditu merkatuan.	Borondatezko bilketa- eta birziklatze-zerbitzuak Hegoafrikan besterik ez ditu. Gaiari buruzko legedia duten herrialdeetan informazioa eskaintzeko asmoa du.	8
HP	Zenbait substantzia ordezkatzeko epeak jarri ditu, baina ez PVC eta BFR ordezkatzeko.	Salmenta-portzentajearen arabera bilketa eta birziklatzea kalkulatzeko metodologia bat prestatu duen lehen enpresa da.	5,6
LENOVO	Marka 2006an irten zen merkatura; rankingeke azkena zen. Hobera egin du Zuhurtzia Printzipioari eta Ekoizlearen Erantzukizunari dagokionez. Bere produktuak ez dira PVCrik eta BFRrik gabekoak.	Mundu mailan bilketa- eta birziklatze-zerbitzuak eskaintzen ditu, bere produktuak non saldu diren kontuan hartu gabe. Helburu hori lortu duen lehen enpresa da.	8
LG ELECTRONICS	Puntuazio positiboa BFR gabeko mugikor modelo batzuk merkaturatu izanari zor dio.	Rankingan behera egin du jarrera kontraesankorra duelako: bere web orrian dio Zuhurtziaren Ardura enpresari dagokiola, baina AEBn kontsumitzaileek aurretiaz birziklatze-kuota bat ordaintzea lortu nahi duen enpresa-koalizio bateko kide da.	3,6
MOTOROLA	Merkatuan dituen BFRrik gabeko produktuei buruzko informazioa ematen du, baina oraindik produktu-sorta guztiko BFRak eta PVCa ezabatzeke epeak ezarri behar ditu.	Puntuazio altua Ekoizlearen Erantzukizunari emandako babesari zor dio. Bezeroari baztertutako telefonoak birziklatzeko erari buruzko informazioa ematen dio, eta bere produktuak saltzen dituen herrialdeen % 80an biltzen eta birziklatzen ditu. Ez du jakinarazten zenbat birziklatzen duen salmenta-kopuruarekin alderatuta.	6,3

NOKIA	2007tik PVC ezabatu du mugikor modelo berri guztietatik, eta haien osagaiak ez dute BFRrik ere. Hala ere, ez du eperik jarri gainerako produktu-sortatik PVC ezabatzeko, sare-ekipoak barne.	Puntuazio handiena du Ekoizlearen Erantzukizunagatik, baina birziklatzen dituen mugikorren kopururik ez du ematen.	7,3
PANASONIC	Rankingeko bigarren postutik azkenekoetara jaitsi da. PVCrik gabe osagai batzuk soilik ditu, baina ez du PVCrik gabeko produkturik. Era berean, ez du eperik jarri bere produktu-sortatik PVC eta BFRak ezabatzeko.	Ez du Ekoizlearen Erantzukizuna babesten, eta borondatezko bilketa-programa murriztuz batzuk besterik ez ditu.	3,6
SAMSUNG	Birziklatze Arduratsuen aldeko Fabrikatzaile Estatubatuarren Koaliziotik atera da eta, horregatik, bere puntuazioa igo egin da. Halaber, epeak jarri ditu substantzia arriskutsuak pixkanaka ezabatzeko eta baztertutako produktuekin egin dezakeenari buruz kontsumitzaileari ematen dion informazioa hobetzeko.	Puntuak galtzen ditu, bere zabor elektronikoa biltzeko borondatezko zerbitzuak eskaintzen dituen arren, herrialde batzuetan eta produktu-sorta batzuentzat soilik eskaintzen dituelako.	6,3
SONY	Oraindik epeak ezarri behar ditu PVC eta BFRak ordezkatzeko. Baditu merkatuan elementu kimiko arriskutsuenak ez dituzten modeloak.	Ekoizlearen Erantzukizunari dagokionez estandar korporatibo bikoitza izateagatik du puntuazio baxua. European, Birziklatzeko Plataforma Europarraren sortzaileetakoa da; AEBn, ordea, Ekoizlearen Arduraren aurka dagoen eta kontsumitzaileek aurretiaz birziklatze-kuota bat ordain dezaten lortu nahi duen enpresa-koalizio bateko kide da.	4
SONY ERICSON	2008ko urtarrilaren 1a jarri du BFR eta beste kutsatzaile batzuk erabiltzeari uzteko epemuga. 2006tik bere mugikorre ez dituzte osagai kimiko arriskutsuenak.	Babes handia ematen dio Ekoizlearen Ardurari. Ez du informaziorik ematen biltzen eta birziklatzen dituen mugikorren kopuruari buruz.	7
TOSHIBA	Ordenagailuetan PVC eta BFRak erabiltzeari uzteko epeak jarrita ditu, baina ez produktu-sorta osoari dagokionez.	Puntuak galtzen ditu Ekoizlearen Ardura babesten ez duelako eta bezeroei informaziorik ematen ez dielako baztertutako produktuekin egin behar dutenaz.	4,3

TERMOMETRO EKOLOGIKOA

Elektronikoen ranking berdea. Greenpeace. 2007ko martxoa.

- (1) Bere produktuak saltzen dituen herrialde guztietan, bilketa arduratsuari buruzko informazioa ematen die bezeroei.
- (2) Biltzen eta birziklatzen dituen hondakin elektriko eta elektronikoen kantitateari buruzko informazioa argitaratzen du.
- (3) PVC: binil polikloruroa.
- (4) Ekoizlearen Ardura: enpresa bakoitzak bere produktu baztertutak sortzen duten zabor elektronikoen erantzule izan behar du.

6. Mugikorren aurpegi ezkutua

Telefono batek batez beste 400 osagaitik gora ditu. Horietako gehienak plastikoak eta metalak dira.

Kobreaz gain, mugikorrek burdina, nikela, zinka, beruna, zilarra eta horien konposatuak dituzte, baita rodioa, paladioa eta berilioa ere. Hala ere, osagai garrantzitsuena koltana da.

Kolonbita-tantalita edo, laburtuta, koltana, Iparraldeko hainbat herritan (adibidez, Kanadan eta Australian) dagoen metala da. Munduko erreserba handienak, hala ere, Kongo ekialdean daude. Birfindutakoan, tantalio metaliko eta niobio bihurtzen da. Beroarekiko erresistentea den eta, gainera, karga elektriko handia jasan dezakeen hauts bihurtzen da tantalioa; horri esker, bateriak iraunkorrak izan daitezke.

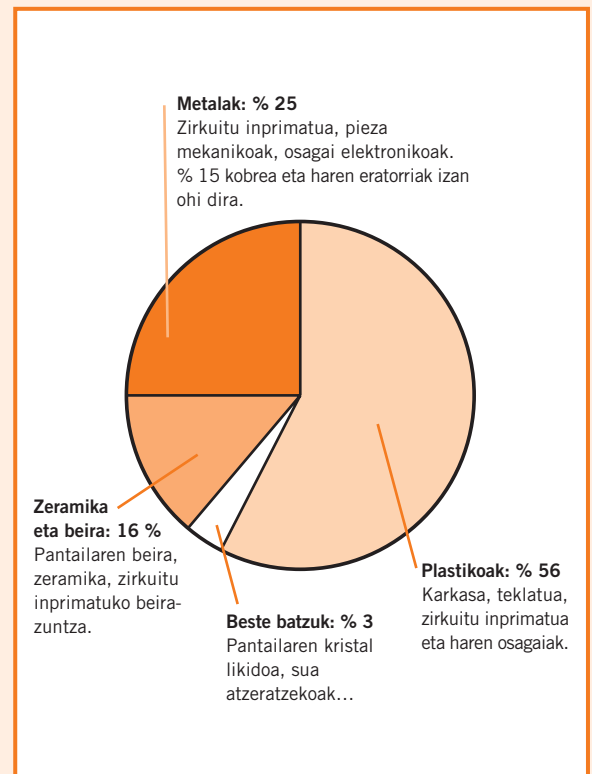
Propietate horiei esker, tantalioa funtsezko elementua da kondentsadoreak egiteko; horiek dira zirkuitu-plaken barruko fluxua kontrolatzen duten elementu elektronikoak. Tantalio-kondentsadoreak ia mugikor guztietan, ordenagailu eramangarrietan eta beste gailu elektroniko askotan erabiltzen dira.

Berriki teknologia elektronikoak izan duen boomak eraginda, koltana kiloko 400 \$ balio izatera iritsi da. Ondorioz, Nokia eta Sony konpainiak, adibidez, materiala eskuratzeko lehian ibili dira eta, horrez gain, desoreka soziopolitiko larria sortu da metal hori ateratzen den hegoaldeko herrialde nagusietan.

Munduko koltan-erreserben % 80 Afrikan dago, batez ere gatazka beliko handienetakoa dagoen eremuetako batean, Ruandako eta Ugandako ejertzitoez hartuta duten Kongoko Errepublika Demokratikoan. Herrialde horretan 10.000 meatzari baino gehiagok jarduten dute koltana ateratzeko buztina biltzen, egoera penagarrian.

Meatzari horiek ilaran zulo handiak hondeatzen lan egiten dute, lurpeko koltana ateratzeko. Gero, ura botatzen dute, eta sortutako buztina garbiketa-hodi handietan isurtzen dute, metala, bere dentsitate handiagatik, hondoan gera dadin. Langile on batek egunean kilo bat koltan sor dezake. Koltana ateratzea nahiko ongi ordainduta dago, kontuan hartuz gero Kongoko langileen batez besteko soldata hilean 10 \$-ekoa dela; koltana ateratzen duen langile batek astean 10 eta 50 \$ bitartean lor ditzake.

Nazio Batuen Segurtasun Kontseiluaren txosten polemiko batek argitara atera zuenez, gaur egun Kongoko gerran dabilzan herrialde batzuk baliabide naturalak ustiatzen ari dira, koltana batez ere. Txosten batzuek frogatzen dutenez, ondoko Ruanda eta Burundi kontrabandoan aritzen dira Kongoko koltanarekin, eta material horren prezio handitik eskuratutako irabaziak gerra iraunarazteko erabiltzen dituzte. Txostenaren arabera, Ruandako ejertzitoez 250 milioi dolar lortu zituen 18 hilabetetan koltana salduz, nahiz eta mineral hori ez den Ruandan ateratzen. Gatazkan parte

hartzen duten herrialde guztiek ukatu egiten dute Kongoko baliabide naturalik ustiatu dutenik eta inguruko gerrak koltan-meatzeak kontrolatu nahiak eragiten dituenik.

- 17. Zergatik bihurtu da koltana hain preziatua une honetan?**
- 18. Hitz egin testuarekin dauden bi argazkiez, eta ezarri loturaren bat haien artean.**
- 19. Guztion artean, pentsatu koltana eskuratzeko gerra zer ondorio ari den eragiten Kongoko eskualde horretako herritarrengan.**
- 20. Aurreko galderan ondorioztatu dugunaren ondoren eta egunkariko informazio hori irakurri ondoren, talde txikietan azter ezazue nola eragiten digun koltana lortzeak sortzen duen kostu ekonomiko eta sozialak. Zuen ustez, nola lagun dezakegu hori konpontzen?**

Digituak markatzean, hitz egitean eta entzutean ez gara arduratzen gure ekintzaren atzean dagoenaz, ez tragedia belikoei dagokienaz, ez hondakinei eta birziklatzeari dagokienaz. Frogatuta dago mugikor batek 10 urte iraun dezakeen arren (behar denean bateria aldatuta), oso gutxi mantentzen direla bi urtetik gora. Mugikorra erosteak, baztertzeak, berria erosteak eta aurrekoa baztertzeak esan nahi duen guztiaren jakitun bagina herrialde industrializatuetakoa herritarrok, hori kontuan hartuko bagenu, ez litzateke izango xahutzera bultzako gintuzkeen modarik, ez publizitaterik, ez opari pozoiturik. Eta baliteke Erdialdeko Afrikako langileak nekazaritzan aritzea, gatazkak eragiten dituzten meatze gutziziatuetan aritu ordez (eta lurraren, airearen eta uraren pozoitzea nabarmen murriztuko litzateke).

Eulàlia SOLÉ. *La Vanguardia*, 2007ko irailaren 28a.

7. Jostailu garestiak... oso garestiak

Espainiako Jostailu Fabrikatzaileen Elkar-
tearen arabera, urtean
saltzen diren jostailuen
% 75 Gabonetan erosten
dituzte.

Kontsumitzen ditugun jostailuen % 65 Txinan
eginak dira.; haiek egiteko, 12 eta 14 urte
bitarteko haurrek egunean hamabi orduz lan
egiten dute eguneko dolar baten truke.

■ Juan Francisco MARTÍN SECO. "¿Quién
comprará los juguetes?" (Nork erosiko ditu
jostailuak?) www.lainsignia.com

Munduko jostailu-marka nagusiek, hala nola Hasbro
erraldoiak (besteak beste, Action Man, Plyskool eta Bratz
panpinak egiten dituen), Mattel-ek (Barbie) edo Disney-
k, jostailuen fabrikazioa Taiwanen edo Hong Kongen
azpikontratatzeari utzi diote eta Txinako enpresekin,
adibidez, Kanton-ekoekin, egiten dituzte jostailuak. Han
eskulana merkeagoa da, eta gaur egun 8.000 fabrika baino
gehiagotan Txinako jostailuen bi heren egiten dituzte.

■ "Juguetes de miseria: China y la esclavitud infantil"
(Miseriaren jostailuak: Txina eta haur-esklabotza)
www.hazteoir.org

Duela gutxi bi GKE txinatarrek —Asia Monitor Research Center-ek eta Hong Kong Christian Industrial Committee-k— fabrika horietako lan-baldintza krudelak salatu zituzten: Charles Dickens-ek deskribatu zituen XIX. mendeko Ingalaterrako antzekoak dira. Batez ere emakume oso gazteak, haurtzarotik atera berriak, kontratatzen dituzte (esku fin eta txikiak dituztelako, jostailuen pieza txikiak muntatzeko egokienak).

Nerabe horiek astean sei egunez egunean 12 eta 16 ordu bitartean lan egitera behartzen dituzte, eta batez beste hileko 45 euro ordaintzen dizkiete. Hau da: eguneko euro bat eta erdi! Soldata ezin eskasago horretatik, ugazabak, gainera, ostatu- eta elikadura-gastuak kentzen ditu. Neska langile gazte horien % 90ek ez daki lan-legeak, legezko lanordu-kopuruak edo gutxieneko soldatak ezartzen dituztenak, badirenik. Segurtasun-neurriak eskasak dira, eta arriskuak, handiak. Instalazio berean egoten dira ekoizpen-tailerrak, lehengaien biltegiak eta langileen logelak. Suterik izanez gero —askotan gertatzen da—, langile horiek izaten dira lehen biktimak. Joan den urtean, sute bakar batean 276 neska langile bizirik erreta hil ziren, eta 599 zauritu ziren... Eskaerak jaistean, urtariletik uztaileira, inolako begirunerik gabe eta kalte-ordain ziztrin batekin kaleratu, eta beraien urruneko probintziako jaioterrira bidaltzen dituzte.

Nekazari-jatorriko gazte horietako bat Li Chunmei zen; 15 urterekin joan zen herritik Guangdong probintziara lan bila. Lau urte geroago, akiduraz hil zen Bainan jostailu-fabrian.

Washington Post egunkariak 2002ko maiatzaren 13an jakinarazi zuen berria. Heriotza, ordea, azaroan gertatu zen, maiatzean hasi ohi den goi-denboraldiaren amaieran. Hil zenean, Li Chunmeik bi hilabete baino gehiago zeramatzan egun bakar batez atsedunik hartu gabe, egunean 16 orduz zutik lanean. Akidurak eragindako heriotzei *guolaosi* deitzen zaie, eta ez dira ezohikoak denboraldi horretan.

21. Irudika ezazu, eta deskriba ezazu neska langile gazte horietako baten egun oso bat jostailu-fabrian.

22. Nork pairatzen ditu gehien lan-baldintza txarrak? Zergatik?

23. Zure ustez, zergatik ematen dira hain muturreko lan-baldintzak?

24. Kontsultatu bidezko merkataritzaren irizpideak, eta irudikatu nola hobetuko liratekeen pertsona horien lan-baldintzak lan egiten duten erakundeek baldintza horiek beteko balituzkete:
www.IntermonOxfam.org/comerciojusto

8. Eta guk zer egin dezakegu?

Orain, Gabonak datozenean... eta Amaren egunean, eta Aitarenean, eta Maiteminduenean, eta ezkutuko lagunarena egiten dugunean...

Antzina, opari bat egitea esanahiz jantzitako ekintza zen, jasotzen zuen pertsonarekiko maitasunez bildua. Ahalegina eskatzen zuen ekintza zen, balio sakonekoa. Gaur egun, merkatuak eta publizitateak jatorrizko zentzua kendu diote ekintza horri, eta ia eguneroko betebeharrak bihurtu dute; askotan beharrezkoak ez diren, alferrikakoak diren, eta errepikatuak diren produktuen gehiegizko kontsumoa eragin dute... Jada ez diogu maite dugunari opari egiten, "erosi" nahi gaituen edozein markari baizik.

Orain, gure kontsumoaren eragina ezagutzen dugunez, ekiteko unea iritsi da, kontsumoa murriztu behar dugu: **MURRIZTU, BERRERABILI, BIRZIKLATU**; hor dago gakoa. Horretarako baliagarriak izango zaizkizuen zenbait ekimen proposatzen dizkizuegu.

Informa zaitez!

Ekintzarako lehen urratsa informazioa eskuratzea da; horrek esan nahi du iturriak aukeratu behar dituzula, eta ahots nagusien informazioa konpentsatzen lagunduko dizuten informazio-iturri alternatiboak bilatu beharko dituzula. Hona hemen kanpaina interesgarrien zenbait adibide:

Itzali telebista, piztu bizitza! Nolako garrantzia du telebistak gure bizitzan? Bazenekien 1999. urtean Espainiako telebista-kateek hilean 50.000 iragarki baino gehiago ematen zituztela? Ikaragarria da enpresek gu euren produktuez kontentatzeko egiten duten inbertsio?

"Publizitatea da telebistaren benetako justifikazioa. Erakar-garriak, laburrak, zirrargarriak, moralki anbiguoak... hogeita hamar segundotan mundu hobearen promesa dira".

Integral, 231. zk., 1999ko martxoa

Egunean zenbat ordu ematen dituzu telebista ikusten? Atera kontuak. Urtean zenbat egun ematen dituzue telebista ikusten? Espainiako batez bestekoaren arabera, telebistak gure bizitzako 12 eta 15 urte bitartean har ditzake. Zenbat eta telebista gehiago kontsumitu, are eta produktu gehiago iruditzen zaizkigu beharrezkoak.

Astebete telebistarik gabe kanpaina (apirilaren 23tik 29ra) www.tv-turnoff.org eta www.adbusters.org

SLOW FOOD versus **FAST FOOD!**
Slow Food (janari geldoa) mugimendua Italian sortu zen jatetxe-kate handiek bultzatutako *fast food* (janari azkarra) korronteari kontrajartzeko.

www.slowfood.es

25. Zerronda itzazu *fast food* moda *slow food* joerarekin ordezkatzeko ingurumenean eta gizartean dituen onurak.

Galdetu adituei!

Adinagatik, esperientziagatik edo aukera pertsonalagatik murrizten, berrerabiltzen eta birziklatzen adituak diren pertsonengandik ikas dezakegu. Pertsona heroikoak dira, gure kontsumo-gizartearen sirena-kantuari aurre egin eta bizirauteko gai direnak.

26. Desagertzeko arriskuan dauden pertsonak? Irakasleen eta ikastetxeko gainerako gazteen artean, aurkitu mugikorrik, telebistarik edo gidatzeko baimenik ez duen norbait ba ote den. “Saria”, “Honen bila gabiltza” edo antzeko kartela egin dezakezue. Egiezue elkarrizketa bat: aurkezpen labur bat, euren aukeraren arrazoiak, onurak, eragozpenak... argitaratu berria eskolako web orrian edo aldizkarian.
27. Erretiratuen egoitzara bisita bat? Garai gogorrak (gerra, gerraostea, emigrazioa...) bizi izan dituen jendea aurrezteko ohitura handikoa izan ohi da. Joan zaitezte arratsalde batean erretiratuen etxe batera edo adineko jendea biltzen den tokiren batera, eta hitz egin haiekin gaiari buruz. Pozik azalduko dizkizute gutxiago kontsumitzeko dituzten trikimailuak.
28. Leku berean, antolatu ideia-lehiaketa bat. Saria izan daiteke, adibidez, irabazlea gonbidatzea askaltzera, antzerkia ikustera, koru-kontzertu batera...

Ekin!

Irudika itzazu opari iraunkorrak, pertsonalizatuak eta liluragarriak! Era asko daude gure kontsumoa murrizteko edo kontsumoak ingurumenean eta gizartearen duen eragina murrizten saiatzeko. Balia itzazu Gabonak edo beste edozein aukera jarduten hasteko...

Beste era bateko opariak egiteko ideiak:

- Ustekabeko afaria edo bazkaria *slow food* joeraren irizpideei jarraituz.
- Ikuskizun berezi baterako sarrera: opera, antzerkia, museoa...
- Familiako norbait astebetez etxeko lanetan (janaria prestatzen, erosketak egiten, lisatzen...) ordezkatzeko txartela.
- Denbora partekatua oparitzeko leihodun txartela.

Zer da Denboraren Bankua?
es.wikipedia.org/wiki/Banco_de_tiempo

Saihestuko ditugu bilgarriak?

- Har ezazue kaxa bat eta apaindu birziklatutako paper-zatiekin edo marrazki eta koloreekin.
- Jarri oparia barruan, bildu gabe.
- Taparen barrualdean idatzi mezu bat hartzaileari, beste opari bat egiteko erabil dezan eskatuz.

Joko bat oparitu nahi duzu? eta zergatik ez duzue zuek egiten material birziklatuarekin?

- Etxean, industrian, eskolan edo naturan bertan sortutako material pila bat erabil dezakezue.

Erabilera partekatua? 3x1. Aurrezki handiagoa, toki gehiago, inpaktu txikiagoa. Bada noizean behin soilik behar duzun produkturik?

- Zerrendatu elkarri utzi ahal dizkiozuen produktuak: arropa, liburuak, bizikleta, jokoak...
- Antolatu alfabetikoki eta jarri haiek partekatzeko prest dagoen pertsonaren izena eta berarekin harremanetan jartzeko era.
- Zintzilikatu ondo ikusteko moduko tokian, eta kontsultatu zerrenda produktu bat erosteko edo oparitzeko eskatu aurretik.
- Konparatu Olentzerori edo erregeei idatzitako gutunak, eta ezabatu horietatik elkarren artean truka ditzakezuen

Bidezko merkataritza

- Joan zaitetz bidezko merkataritzako denda batera, eta eskatu informazioa bidezko merkataritzaren irizpideei buruz eta eskaintzen dituzten produktuei buruz.

Antolatu eta kalera irtengo gara?

Kanpaina bat antolatuko dugu: “Hondakinak ezabatu, papera eta kartoia aurreztu”

- Prestatu triptiko bat bilgarriak murriztearen onurak azaltzeko. Argazki batzuen bidez erakutsi material birziklatuarekin kaxa bat nola egin.
- Jarri harremanetan merkataritza-kale bateko merkatarien elkartarekin, eta proposatu kanpainan parte hartzea.
- Argudiatu oparien bilgarririk ez erabiltzeak ekarriko lizkiekeen onurak, eta egin itsasgarri bat saltoki laguntzaileak bereiziko dituen logotipo batekin.
- Jantzi zaitetzte birziklatze-elementuren batekin, eta erakarri jendearen arreta.
- Prestatu aurretiaz zenbait paketatze-kaxa eredu gisa, eta banatu saltoki lagunetan.

Beharrezkoak ez diren opariak gutxitu

Atzera eginarazi balizko erosleei, zabaldu zalantzaren birusa...

- Egin pankartak honelako galderekin: “Ziur zaude gustatuko zaiola?” “Ez du gogaituko?” “Mantendu ahal izango ote du?” “Ez da bere printzipioen aurkakoa?” “Benetan nahi du?” “Ez du errepikatuta izango?” “Ez dio bere osasunari (fisikoari edo burukoari) kalte egingo?” “Ez du bere trebetasunen edo gaitasunen garapena oztopatzen?”
- Jantzi klima-aldaketari erreferentzia egiten dioten elementuekin edo egunkari-zatiekin, eta paseatu merkataritza-eremuren batean zuen pankartekin Gabonetan, merkealdietan eta abarretan.